

GRANSKNINGSUTLÅTANDE TILLHÖRANDE DETALJPLAN FÖR

Wättingebacken etapp 2

Bollmora, Tyresö kommun, Stockholms län

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

OM DETALJPLANEN	3
Syfte med planen	3
OM GRANSKNINGEN	3
Så här har granskningen gått till	3
Samhällsbyggnadskontorets ställningstagande	3
Ändringar i planen efter granskning	3
Synpunkter på planen som inte är tillgodosedda	4
Lista över yttranden	4
INKOMNA SYNPUNKTER OCH SVAR	6
Statliga och regionala myndigheter och förbund	6
Enskilda ledningshavare	10
Privatpersoner	11

OM DETALJPLANEN

Syfte med planen

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra flerbostadshus med tillhörande parkeringsgarage och gårdar samt en förskola. Detaljplanen ska också möjliggöra för planprogrammets vision om att förbinda områdena Granängsringen, Granbacken, Wättingestråket och Fårdala med varandra. Därför omfattar planen också två öst-västliga allmänna gång- och cykelstråk samt en sträcka av nord-sydliggående gatumark. För att bevara del av Wättingebackens natur föreslås en del av ytan som idag är planlagd som kvartersmark för skoländamål (A) att planläggas som natur.

OM GRANSKNINGEN

Så här har granskningen gått till

Förslaget har varit ute på granskning under perioden 7 juli – 28 augusti 2021.

Granskningshandlingarna har funnits tillgängliga på kommunens servicecenter, bibliotek och på hemsidan. Granskningen har annonserats i lokaltidningen Mitt i Tyresö den 10 juli 2021.

Tolv myndigheter, föreningar, ledningshavare och privatpersoner inkom med yttranden under granskningstiden.

Länsstyrelsen har synpunkter på att det tydligare behöver framgå att dagvattenåtgärderna utanför planområdet kan säkerställas för att planen ska kunna genomföras. De anser också att kommunen tydligare behöver visa att den föreslagna markanvändningen är lämplig med hänsyn till översvämningsrisk och att omkringliggande områden inte påverkas negativt av planens genomförande. Även markens lämplighet med hänsyn till risken för erosion behöver säkerställas.

Smohf anser att planhandlingarna måste förtydligas avseende markföroreningar, förskolegårdens storlek och riskavstånd till gasbehållare i gymnasiets lokaler. De anser också att kommunen behöver hantera översvämningsrisk vid skyfall genom höjdsättning. Vidare understryker de vikten av att bevarandet av naturvärden i närområdet verkligen säkerställs i kommunens berörda planer och dokument.

Naturvärden och översvämningsrisk är synpunkter som främst berörs i yttranden från privatpersoner.

Samhällsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontorets bedömning är att inkomna synpunkter kan hanteras inom ramen för planarbetet och att med de justeringar och kompletteringar som föreslås kan planen gå vidare för antagande.

Ändringar i planen efter granskning

Plankartan

- Planbestämmelse om reglering av lägsta golvnivå för förskolan har tillkommit.
- Gränsdragning mellan GÅNG och kvartersmark i planens nordvästra del har justerats efter detaljprojektering. Planområdet har utökats i väster med 9,5m² för att få plats med trappa.

- Plangränsen i öster, mot gymnasiet, har utökats med 45,5 m² för att inom allmän plats inrymma 2 st extra trädgröpar för dagvattenhantering och en mindre trappa som leder mellan den nya gång- och cykelvägen (CYKEL₁) och fotbollsplanen söder om planområdet.
- Markhöjder i allmän plats har justerats efter detaljprojektering.
- Planområdesgränsen tydliggjord i legenden.

Planbeskrivningen

- Beskrivning av förskolegårdens storlek i enlighet med rekommendationer har förtydligats under kapitlet Bebyggelse på sidorna 14-15.
- Kapitlet Grundläggning förskolan, på sid 29, har förtydligats med hänsyn till risk för erosion och markföroreningar. Iterio har efter granskning uppdragits att göra stabilitetsberäkningar för gång- och cykelbana i planområdets södra del. Dessa visar att stabiliteten är tillfredställande.
- I kapitlet Dagvatten, på sid 34, är det nu utförligare beskrivet hur och när den planerade dagvattendammen ska genomföras. En karta som visar placering har lagts till.
- Skyfallshantering har lyfts ur kapitlet Risker och säkerhet och blivit ett eget kapitel, Skyfall, på sid 35-40. Skyfallshantering har beskrivits utförligare och i enlighet med den fördjupade utredningen som har gjorts av DHI (2022-04-11).
- Risk med hänsyn till gymnasiets förvaring av gasbehållare har förtydligats i kapitlet Miljö, hälsa och säkerhet. Avsnittet har döpts om till Riskavstånd till gasbehållare och återfinns på sid 40.
- Under kapitlet Buller, på sid 40-42, har ett förtydligande av murens utformning mellan gata och förskolegård gjorts med hänsyn till bullerutredningens rekommendationer.
- Övriga mindre redaktionella ändringar i dokumentet.

Synpunkter på planen som inte är tillgodosedda

Det har kommit synpunkter och klagomål på planen som kommunen inte har för avsikt att gå till mötes. Dessa är

- Att inte bygga i Wättingebacken.
- Utöka artutredning inom ramen för planarbetet.

Lista över yttranden

Inkomna yttranden	Datum	Synpunkt
Statliga och regionala myndigheter och förbund		
1. Länsstyrelsen, yttrande 71	2021-09-13	Synpunkt
2. Södertörns brandförsvarsförbund, yttrande 60	2021-07-15	Ingen synpunkt
3. Lantmäteriet, yttrande 62	2021-07-26	Synpunkt
4. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund, SMOHF, yttrande 68	2021-09-07	Synpunkter
5. Trafikförvaltningen; SLL, yttrande 55	2021-07-08	Ingen synpunkt

6. Trafikverket, yttrande 63	2021-08-11	Ingen synpunkt
Kommunala nämnder och förvaltningar		
Företag och intresseorganisationer		
Enskilda ledningshavare		
7. Vattenfall Eldistribution AB, yttrande 54	2021-07-08	Ingen synpunkt
Enskilda som bedöms som sakägare		
8. Yttrande 56	2021-06-08	Synpunkter
9. Yttrande 64	2021-08-15	Synpunkter
10. Yttrande 65	2021-08-25	Synpunkter
11. Yttrande 66	2021-08-25	Synpunkter
12. Yttrande 67	2021-08-25	Synpunkter

INKOMNA SYNPUNKTER OCH SVAR

Statliga och regionala myndigheter och förbund

1. Synpunkt från länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer utifrån ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL att kommunen inte har visat att planförslaget uppfyller krav avseende frågor som rör miljö kvalitetsnormer för vatten, översvämningsrisk och erosion.

Kommunen behöver visa att dagvattenåtgärderna utanför planområdet är säkerställda. Kommunen behöver även visa att den föreslagna markanvändningen är lämplig med hänsyn till översvämningsrisk samt att omkringliggande områden inte påverkas negativt av planens genomförande. Även markens lämplighet med hänsyn till risken för erosion behöver säkerställas.

Ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Kommunen planerar att vidta dagvattenåtgärder utanför planområdet. Länsstyrelsen delar kommunens bedömning att dessa åtgärder har en tillräcklig kapacitet. Kommunen behöver dock beskriva hur åtgärderna utanför planområdet kommer att säkerställas.

Hälsa och säkerhet

Översvämningsrisk

Kommunen har tagit ett helhetsgrepp för skyfallsfrågan för hela området Wättingebacken, där aktuellt planområde ingår. Länsstyrelsen ser positivt på detta men det är fortfarande inte tydligt hur stora vattenmängder kommer att hanteras.

Kommunen föreslår att ett dike ska anläggas inom planområdet. Vattnet ska via diket ledas till en torrdamm utanför planområdet vid ett skyfall. Det framgår dock i dagvattenutredningen (Cowi 2021-06-02) att torrdammen inte har tillräcklig kapacitet för att hantera den vattenvolym som beräknas uppstå vid ett 100-årsregn. Kommunen anger i planbeskrivningen att ytorna som ska ta hand om vatten behöver bearbetas för att undvika att vattnet når bostäderna öster om planområdet. Kommunen behöver tydligt redovisa vilka åtgärder som krävs för att skyfallshanteringen ska bli tillräcklig och hur dessa åtgärder kan säkerställas, både inom och utanför planområdet. Kommunen behöver även visa att planens genomförande inte innebär någon försämring för omkringliggande områden.

Kommunen anger att en lågpunkt inom den planerade förskolegårdens norra hörn ska användas som översvämningsyta. Förskolegården behöver vara en säker plats för barn och kommunen behöver därför visa att översvämningsytan inte medför någon risk för eleverna på skolan.

En dagvattenutredning har utförts för kvartersmarken inom planområdet (WRS, 2021-04-09). Enligt utredningen behöver höjdsättning av bostadsgårdarna genomföras så att vatten kan ledas bort från fasaderna. Kommunen har dock inte reglerat någon höjdsättning i kartan vilket kommunen behöver genomföra.

Slutligen behöver kommunen redovisa att framkomligheten för räddningstjänst vid skyfall och översvämningar är säkerställd till och inom planområdet.

Risk för skred

Av planbeskrivningen framgår att förstärkningsåtgärder rekommenderas i den södra delen av planområdet för att motverka risk för tippning/glidning. Kommunen behöver visa att marken är lämplig för det planerade ändamålet inom riskområdet samt reglera eventuellt nödvändiga åtgärder i plankartan.

Kommunen behöver även utreda de geotekniska riskerna utifrån ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd. Utredningarna behöver ta hänsyn till eventuell påverkan från diken och dagvattendammar som anläggs inom och i närheten av planområdet.

Svar:

MKN: Dagvattendammen är nödvändig som en del i hela dagvattensystemet för Wättingebacken varför den måste genomföras samtidigt som denna etapp. Dammens placering bedöms kunna rymmas inom gällande detaljplan och den projekteras för att kunna genomföras under hösten. I kapitlet Dagvatten, på sid 34, är det nu utförligare beskrivet hur, var och när den planerade dagvattendammen ska genomföras. En karta som visar dess placering har lagts till.

Översvämningsrisk: Ytterligare skyfallsutredning har gjorts av DHI (2022-04-11) som visar att ny bebyggelse inte tar skada eller orsakar skada vid ett klimatanpassat (faktor 1,3) 100-årsregn samt att tillgängligheten till planområdet kan säkerställas. Dagvattendammen har utformats så att den också ska ha möjlighet att utgöra översilningsyta vid ett skyfall. Utförda skyfallsberäkningar med MIKE+ visar att med genomförda skyfallsåtgärder kommer exploateringen av Wättingebacken inte att leda till försämrad situation jämfört med idag för befintlig bebyggelse. En något förbättrad översvämningsituation ses i Wättingestråket, inklusive för bebyggelse öster om stråket, framförallt tack vare föreslagna åtgärder inkl planerad damm.

I plankartan har nu angivits en lägsta golvnivå för förskolan (b3) för att säkerställa att inte byggnaden tar skada vid ett skyfall. Höjdsättning av marken utanför så att vatten kan avledas från byggnaden bedöms inte vara några svårigheter att åstadkomma. Eftersom byggrätten inte är begränsad till en specifik del av förskolegården anser kommunen det inte vara lämpligt att i plankartan ange någon särskild höjd runt förskolan för att åstadkomma frånlut. Lutning och därtill avskärande dike som syns i figur 28 på sid 40 i planbeskrivningen kommer att regleras genom avtal.

För bostäderna är det inte lämpligt att reglera lägsta golvnivå eftersom dessa står i direkt anslutning till den bögre liggande slänten i väster. Istället finns planbestämmelse om avskärande dike (n2) där gårdarna möter slänten. Dikena avleder ytvattnet mot allmän plats, planlagt som GÅNG i plankartan. Därifrån leds vattnet till Farmarstigen och vidare ner i stråket via trappan norr om förskolan. Längs gata och trappstråket projekteras för att kantsten ska anläggas så att avrinningen sker längs gata och trappstråke till torrdammen i Wättingestråket. Planbeskrivningen har förtydligats angående detta.

Av DHIs beräkningar framgår att det i lågpunkten i förskolegårdens nordöstra hörn kommer att uppstå maximala vattendjup på 0,1-0,3 m. Bedömningen är att vattendjupen inte är tillräckliga för att utgöra en fara. En mindre översvämning uppstår på Farmarstigen vilken potentiellt skulle kunna orsaka framkomlighetsproblem. Modellberäkningarna visar dock att varaktigheten på översvämningen är under 15 minuter.

Risk för skred: Ytterligare utredning har utförts av Iterio (PM Geoteknik 2022-01-21) för att visa om markförhållanden och geotekniska förutsättningar möjliggör för anläggning av föreslagen gång-och cykelväg söder om förskolans fastighet. Vägen kommer att innebära en uppfyllnad på max ca 2,5 m jämfört mot befintlig mark. Utredningen visar att stabiliteten för gång- och cykelvägen är tillfredställande. Slänten kommer att utformas slack (1:3) för att undvika risk för skred.

I planhandlingarna framgår att i samband med genomförande ska bergövertytan avtäckas för att kunna göra en noggrann bedömning av behovet av bergförstärkning. Behovet bedöms inte vara så omfattande att åtgärderna inte skulle gå att genomföra och att marken därför inte skulle anses lämplig för det planerade ändamålet.

2. Synpunkt från Södertörns brandskyddsförbund

SBFF har inget ytterligare att erinra. Sbff har yttrat sig tidigare i processen.

Svar: noteras

3. Synpunkt från Lantmäteriet

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade juni 2021) har noterats:

Delar av planen som bör förbättras:

Bland planbestämmelserna finns gränsbeteckningen Planområdesgräns men Lantmäteriet har inte kunnat hitta någon sådan avgränsning i plankartan.

Svar: Planområdesgränsens linjetyp i plankartan som gick ut på granskning har inte stämt överens med den i legenden varför kartan har varit svårläst. Linjetypen är inför antagande justerad i legenden så att det framgår tydligt var plangränsen återfinns i kartan.

4. Synpunkt från Södertörns miljö- & hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund beslutar att lämna följande yttrande:

1. Förbundet instämmer i kommunens bedömning att planförslaget inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

2. Gällande undersökning av markföroreningar noterar Förbundet att en slutsats/rekommendation i den miljötekniska undersökningen (Golder 2019) är att generell bedöms fyllnadsjord kunna återanvändas inom området, men att kompletterande provtagning kan övervägas p.g.a. stora avstånd mellan provpunkterna vid planerat dagvattenmagasin och fördröjningsmagasin. Förbundet anser det lämpligt att en masshanteringsplan upprättas inför planens genomförandeskede. Masshanteringsplanen bör omfatta kontroll genom kompletterande provtagning och klassning av föroreningshalter i de massor som avses behöva hanteras i samband med planens genomförande.

Gällande markföroreningar vill Förbundet även påpeka att utöver den halt kadmium som överstiger riktvärdet för KM (känslig markanvändning) i en provpunkt (19GA002.5) så överskrider även Arsenik riktvärdet för KM i samma provpunkt. Överskridandet av arsenik är dock marginellt.

3. I bullerutredningen rekommenderas att ett tätt räcke anläggs längsmed förskolegården åt det håll som vetter mot Farmarstigen, för att säkerställa att bullernivån på förskolegården inte ska

överskrida gällande bullerriktvärden. Det framgår inte av planbeskrivningen om kommunen avser anlägga detta räcke eller istället avser säkerställa på annat sätt att bullernivån på förskolegården inte blir för hög. Förbundet anser att om det täta räcket längsmed förskolegården avses anläggas i enlighet med bullerutredningen så bör detta framgå av planbeskrivningen. Dessutom bör kommunen säkerställa att det täta räcket verkligen genomförs i praktiken genom lämplig planbestämmelse eller annan lämplig styrmetod. Om kommunen inte avser anlägga det täta räcket utan på annat sätt avser säkerställa att bullernivån på förskolegården inte blir för hög (t.ex. genom specifik höjdsättning av förskolegårdens marknivå), så bör detta framgå av planbeskrivningen samt genomförandet av åtgärden säkerställas genom lämplig planbestämmelse eller annan lämplig styrmetod.

4. Förbundet konstaterar att kommunen fortfarande inte tydligt angett förskolegårdens friyta per barn, vilket krävs för att kunna göra en slutlig bedömning. Förbundet anser att för att yta utanför förskolegården ska kunna tillgodoräknas som friyta för förskolebarnen så bör kommunen säkerställa att den externa friytan ska finnas tillgängligt i ett långtidsperspektiv (genom exempelvis att marken är planlagd för park/natur) och att den externa ytan är lättillgänglig i direkt eller nära anslutning till förskolegården.

5. Det säkerhetsavstånd som anges i planbeskrivningen gällande avstånd mellan gasbehållare som förvaras i gymnasiet och planerad förskolegård bygger på att förvarad mängd gas inte överstiger 1000 liter. Förbundet noterar att skyddsavståndet på 25 meter som kommunen avser tillämpa i planförslaget är avhängigt av att det inte förvaras mer än 1000 liter gas inom gymnasiet. I planbeskrivningen anges att beräknat säkerhetsavstånd framräknats i en riskutredning som tidigare gjorts av FSD (2018-10-12) i vilken hantering av brandfarliga gaser i anslutning till skolans svetsutbildning förutsatts understiga 1000 l. Denna riskutredning finns inte i planhandlingarna och det framgår inte i planbeskrivningen om det kontrollerats att den förutsatta volymen förvarad gas om 1000 l verkligen stämmer med verkligheten. Förbundet har svårt att tolka beskrivningen av motiveringen till skyddsavståndet mellan gymnasiet gasbehållare och planerad förskolegård. Det är otydligt om gymnasiet i dagsläget innehar tillstånd för brandfarlig vara för förvaring av maximalt 1000 liter gas eller om volymen förvarad gas endast är ett antagande. Förbundet anser det viktigt att kommunen säkerställer innan planen antas att gymnasiets tillstånd för brandfarlig vara är begränsat till maximalt 1000 liter gas. Detta eftersom begränsningen om 1000 liter gas är det som avgör om skyddsavståndet till förskolegården är tillräckligt.

6. Förbundet konstaterar att det är viktigt att kommunen säkerställer att översvämningsrisk vid skyfall hanteras genom att höjdsättningen inom planområdet utformas så att vattnet kan avrinna och inte ansamlas på ytor där det riskerar att medföra skada.

7. Förbundet noterar att planförslaget, främst placeringen av det norra bostadshuset, kommer innebära påverkan på område med naturvärden. Vidare att kommunen bedömt att liknande naturtyper förekommer i närområdet och ett bevarande av naturtypen kan säkerställas i närområdet. Förbundet understryker vikten av att bevarandet av dessa naturvärden i närområdet verkligen säkerställs i kommunens berörda planer och dokument.

Svar:

2. Kommunen avser att upprätta en massahanteringsplan inför genomförandet. Planen ska innehålla information om kompletterande provtagning för att kontrollera och klassa föroreningshalter i de massor som kommer att behöva hanteras.

3. Kommunen avser inte att ställa krav i detaljplanen på tätt räcke vid muren mellan förskola och gata för att reglera bullernivån på förskolegården. Istället avser man reglera genom avtal så att minsta höjden på muren blir i enlighet med den projektering av mur och förskolegård som är gjord. Dvs att minsta nivåskillnad inte understiger 2,5 meter vilket är bullerutredningens krav för att förskolegården ska hålla gällande riktvärden.

4. I planbeskrivningen är förtydligat på sid 14 att detaljplanen ska möjliggöra för en förskola om 120 barn och att friytan utombus per barn då blir 32 kvm per barn. Den sammanhängande totala friytan blir drygt 3800 kvm.

5. I planbeskrivningen är förtydligats att gymnasiet i dagsläget har tillstånd för brandfarlig vara för förvaring av maximalt 1000 liter gas. Det nuvarande tillståndet gäller till 2028-10-28. Det bifogas inte planhandlingarna men planbeskrivningen har kompletterats med en tydligare hänvisning till dess diarienummer så att det lättare ska gå att få fram och att ta del av om så efterfrågas.

6. Beträffande översvämningsrisk vid skyfall, se kommunen svar på länsstyrelsens yttrande.

5. Synpunkt från Trafikförvaltningen; SLL

Planförslaget medför inga förändringar för kollektivtrafiken. Nya gång- och cykelvägar ökar däremot tillgängligheten till befintligt busstrafikutbud.

Trafikförvaltningen har inga synpunkter på planförslaget.

Svar: noteras

6. Synpunkt från Trafikverket

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

Svar: noteras

Enskilda ledningshavare

7. Synpunkt från Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB noterar att våra synpunkter har tagits i beaktning i framtagna samrådsredogörelse samt i uppdaterade planhandlingar.

Vi ser fram emot fortsatt dialog med kommunen i planeringen om placering av nya nätstationer.

Vi har inget mer att tillägga i detta ärende.

Svar: noteras

Privatpersoner

8. Yttrande 56

För att få en blandning av bostadsformer i området kring Granängsringen och Granbacken, där det finns ett stort antal hyreslägenheter vore det lämpligt att man upplåter lägenheterna som bostadsrätter istället för hyresrätter.

Tyresö bör genom sin bostadspolitik verka för att inte bostadssegregationen ökas i kommunen.

Svar: Detaljplanen är en del av planprogrammet för Wättingebacken 2016. I det uttrycks vikten av att blanda upplåtelseformer inom området för att skapa ett varierat bostadsutbud som en del att öka den sociala hållbarheten. Upplåtelseform regleras dock inte i detaljplan. Mark inom etapp 2 kommer att anvisas till byggaktör som bygger och förvaltar hyresrätter. I de andra etapperna som ingår i utbyggnaden av Wättingebacken, bla etapp 1 som pågår parallellt med denna plan, planeras för att upplåta mark till aktörer som bygger bostadsrätter.

9. Yttrande 64

Det natur- och skogsområde i naturvärdesinventeringen, som utfärdades av Ekologigruppen, visar att stora delar med högt naturvärde, t ex hållmarktallskog, kommer att försvinna i och med byggandet på Wättingebacken. I etapp 2 omfattas detta av område 5 och 6 i rapporten, se figur 3 i rapporten. I område 6 finns även mycket gammal tall och flera arter av rödlistad svamp samt reliktböck, även den rödlistad. Samtliga har högt indikatorvärde. Höga naturvärden går inte att ersätta och inte heller kan några gröna stråk räcka utan skadan blir irreversibel.

Under rubrikerna Avgränsningar och Osäkerhet i bedömning framkommer även att uppdraget inte har omfattat det största hotet för biologisk mångfald såsom fragmentering och påverkan på spridningssamband. Inte heller har uppdraget omfattat att utreda konsekvenser av exploatering eller att ge förslag till kompensationsåtgärder. Man har även i och med att inventeringen gjordes i slutet på juni inte kunnat eftersöka vissa skogslevande naturvårdsarter.

Enligt den fågelinventering som gjordes av Ekologigruppen lyftes tofsmes fram som en viktig indikator och mest sårbar:

"Barrskogsarterna är främst knutna till äldre, tillräckligt stora sammanhängande barrskogsmiljöer och är känsliga för fragmentering eller avverkning av dessa. Av de påträffade naturvårdsarterna bör framförallt tofsmesen framhållas. Detta är enligt Ekologigruppen den mest skyddsvärda och känsliga av de arter som påträffats vid inventeringen, även om man inkluderar de rödlistade arterna. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver goda ekologiska spridningssamband. ...

Den art som bedöms ha störst risk att påverkas med avseende på påverkan på lokal population är tofsmesen. Denna art är dock inte prioriterad inom Artskyddsförordningen men den en relativt liten lokal population vars bevarandestatus riskerar att påverkas".

Rapporten saknar utredning av bevarandestatus för lokala populationer av de påträffade arterna och enligt Ekologigruppen har detta inte ingått i uppdraget utan bör göras i senare skede i planarbetet.

I område 5 och 6 som omfattar etapp 2 är det rödlistade arter som björktrast och gråkråka som drabbas men även en starkt hotad art, grönfink, som samtliga häckar och har revir där.

Man föreslår dessa åtgärder som jag inte kan se ha gjorts eller ingår i planeringen: "Även om den preliminära bedömningen är att förekommande prioriterade arter inte riskerar utlösa förbud, så bör det utredas hur deras livsmiljö och deras lokala populationer påverkas. Dessutom bör påverkan på naturvårdsarten tofsmes utredas med syftet att kunna ge riktlinjer för åtgärder för hur arten om möjligt ska kunna behållas även efter exploatering. Artanpassade förslag till åtgärder

För var och en av arterna som riskerar påverkas av planförslaget bör detaljerad utredning av åtgärder genomföras för att undvika förbud från Artskyddsförordningen. I detta arbete bör ingå utredning av kompensationsområden, kumulativa effekter med mera".

En stor del av Ekologigruppens utredning omfattar insamlingen av data från Artportalen. Detta kan inte anses vara ett godkänt underlag för beslut då Artportalen endast har data från de rapportörer som frivilligt rapporterar in arter. Det är inget krav på att vara t ex ornitolog för att rapportera in utan man kan som glad amatör rapportera på Artportalen om man ens väljer att rapportera in över huvud taget. Undertecknad och make är t ex bägge trogna regelbundna fågelskådare och har mycket sällan rapporterat in något till Artportalen. Dock har vi genom åren noterat flera häckningar av de arter som man i rapporten endast tror är "gäster" där. Vi har bott här snart i 40 år och kan nog kvalificera både som iakttagare och rätt hyfsade fågelskådare när det gäller arter och häckning. I rapporten under rubriken Osäkerhet i bedömningen framkommer: "

En förenklad revirkartering kan enligt metodbeskrivningen uppgå till minst fyra, upp till ca tio besök fördelat på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2003).

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av reviren. Avgränsning av revir för flera av arterna bygger på endast två observationer. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av reviret.

Som nämnts ovan har endast ett besök genomförts under perioden 7/5 – 5/6. Detta innebär att arter som anländer sent till häckområdet bara fångas in med en observation. Det finns här både risk att man av slumpen missar ett revir på grund av att fågeln inte sjunger vid besökstillfället".

Sammanfattning: Man kan med den information som finns i rapporten inte anse att utredningen omfattar en tillräcklig grad av djupare analys, riskbedömning eller planerade åtgärder för Wättingebacken gällande de naturvärden som finns där. Mer fördjupad analys krävs. Riskerna överträffar nyttan klart och tydligt.

Detta område är dessutom en del av ett viktigt kreationsområde för hyresgästerna i Granängsringen där även rastning med hundar sker. I dagsläget inser alltfler forskare inom bygg/stadsplanering att de grönområden som finns i och invid bostäder bör behållas för människans hälsa både fysiskt och psykiskt. Låt inte Tyresö bli en kommun som hamnar på efterkälken i denna visshet och forskning utan som istället ligger i framkant och är en kommun där invånarna inte behöver åka buss/bil eller gå längre sträckor (särskilt med tanke på de äldre, handikappade m fl) för att ta sig till naturen och dess läkande egenskaper. Grönområden med skog bör finnas nära tillhands. Vikten av nära natur för återhämtning har vi alla blivit dyrt

medvetna om nu när coronapandemin varit vår följeslagare en tid. Låt oss lära oss av denna erfarenhet!

Svar: *Detaljplanen för etapp 2 omfattar i första hand objekt 3 och 4 i naturvärdesinventeringen (Ekologigruppen GV 2019-09-24). Se planbeskrivningen sid 22 där planområdet är markerat. De delar av objekt 5 och 6 som omfattas av denna detaljplan planläggs som naturmark. Större delar av objekt 5 och 6 berörs snarare inom detaljplaneetapp 1 där naturvärdesinventeringen också ligger till grund för de avvägningar som görs mellan bebyggelse och bevarade av naturvärden.*

Kommunen vill förtydliga att Naturvärdesinventeringen (Ekologigruppen GV 2019-09-24) och Fördjupad artinventering av fåglar (Ekologigruppen AV 2020-07-17) är de inventeringar som gjorts. Att utreda konsekvenser av exploatering och att ge förslag till åtgärder, alternativt kompensationsåtgärder, för att bevara skyddade arter återfinns i Gröna strategier (Ekologigruppen 2016-06-30) och Artutredning, prioriterade fågelarter (Ekologigruppen 2021-07-09). Dessa ligger till grund för de avvägningar som gjorts inom detaljplanen och är beskrivna på sidorna 24-26 i planbeskrivningen. I rapporten Artutredning, prioriterade fågelarter, återfinns på sid 17 under Generella åtgärder för att undvika utlösande av förbud även beskrivning av åtgärder som gynnar tofsmes. Att spara sammanhängande barrskog, död ved med håligheter som gynnar fågelns boplatser är åtgärder som vidtagits i planen för att gynna tofsmesen. En trädplantering längs den öst-västliga gång- och cykelbanan som förbinder Farmarstigen med Wättingestråket kommer också att gynna fågelarter som oglar att flyga över öppna fält vilket gäller bla för tofsmesen.

Ett antal platsbesök för inventering har gjorts av Ekologigruppen under 2016, 2019 och 2020.

I kommunens översiktsplan (Tyresö 2035) är målet att värna Tyresös gröna och blå karaktär och att stärka de biologiska spridningskorridorerna där de är svaga. Samtidigt är kommunen en del av en expansiv region och behöver möta upp med fler bostäder för dem som vill flytta hit eller redan bor men vill byta boende. Strategin i översiktsplanen är att förtäta i de centrala områdena och längs några utvalda stråk- nära kollektivtrafiken för att minska bilberoendet -och göra dessa till mer levande och attraktiva boendemiljöer. Bebyggelsestråk och grönstråk ska binda samman kommundelarna på ett tryggt sätt – det ska vara lätt att hitta och avstånden ska upplevas som korta. Utvecklingen av Wättingebacken och Wättingestråket är ett led i detta och hur avvägningen ska göras mellan att spara natur och öka tillgängligheten till stråket från omgivande bostadsområden står uttryckt i Planprogrammet för Wättingeområdet (2016). Wättingebacken ska utformas så att det både bidrar till att bevara ekologiska samband till omgivande naturmiljöer och samtidigt ger en god livsmiljö för boende i och runt området. I denna detaljplan har dessa avvägningar gjorts och står beskrivna under kapitlen Bebyggelse på sid 12-18 och Natur- och landskapsbild på sid 21-26

Se också svar på yttrande nr 67.

10. Yttrande 65

Betr. skyfallsutredningen Fig 8 kap 5.2 sid 13:

Utredningen i sin helhet var väldigt intressant.

Dock känns facit inte bra för oss som bor på Skördevägen om byggplanerna genomförs. Vi kan inte blunda för klimatförändringarna .Dyrt om man gör fel.

Svar: *Se kommunens svar på länsstyrelsens yttrande angående skyfall.*

11. Yttrande 66

Jag oroar mig över två saker med detaljplanen. Det första är dagiset. Planen visar en stor utelekplats ner mot Wättinge gårdsväg. Det är redan nu väldigt lyhört mot de som bor på Skördevägen. Om vi har öppet hör vi varje gång någon går förbi ute på Gårdsvägen och hör hela deras samtal. Om stora mängder barn kommer att leka där hela dagarna, kommer ljudnivån bli väldigt hög och konstant hela dagarna. Lekplatsen kommer säkert att användas på helgerna också. Vad görs för att skydda de boende på Skördevägen mot det?

Det andra jag oroar mig för är dammen som också den ligger väldigt nära de boende på Skördevägen. Med mer bebyggelse är det väl rimligt att anta att regnvatten inte sjunker undan i samma grad. Man kan anta att vatten som förr har fallit över skogsbiten nu kommer att rinna ner i större grad till området där dammen ligger i och med bebyggelsen. Det är väl heller ingen hemlighet att vädret förändras i samband med den globala uppvärmningen. Prognosen ligger på mer extremväder med skyfall och översvämningar som följd. Har det tagits i beaktande när dammen planerades? Skördevägen ligger väldigt lågt och bara en mindre översvämning skulle ställa till problem för de boende och även framkomligheten på Wättinge gårdsväg. Är det så klokt att ha en damm så nära ett dagis dessutom. Att barn lyckas ta sig ut från ett dagis är väl inte helt ovanligt. Även en liten damm kan vara farlig för små barn.

Svar: I kommunens översiktsplan, Tyresö 2035, står uttryckt att kommunen ska växa till 60 000 invånare år 2035. I och med byggandet av nya bostäder i Wättingebacken behövs även samhällsservice i form av bl.a. förskolor. Förskolegårdens utformning kommer att bearbetas, bla genom modulering av marken för att skapa spännande lektytor och plantering av träd och buskar vilket kan fungera delvis ljuddämpande.

Den planerade dammen som ska ta omhand och fördröja dagvatten är tänkt som en torrdamm, dvs vid torr väderlek och vanliga regn kommer dammen inte att vara vattenfylld. Det är bara vid extremregn, s.k. skyfall, som dammen kommer att vattenfyllas. Dammen kommer att vara en del av ett större system som kommer att ta om hand skyfall, se vidare kommunens svar på länsstyrelsens yttrande i frågan.

12. Yttrande 67

Etapp-2, för vilken synpunkter nu efterfrågas, är förstas en integrerad del av planprogrammet för Wättingebacken som helhet. Följande kommentarer gäller hela planprogrammet, med tydlig bäring även/redan på etapp-2.

- Lösningar för dagvattenhanteringen måste vara utarbetade innan planen/planerna vinner laga kraft.

- Skogsområden med konstaterat höga naturvärden, inklusive hotade och sårbara djurarter, måste i största möjliga utsträckning bevaras. Omfattningen av den planerade avverkningen är inte acceptabel och ger intrycket av att den unika och naturliga "gröna korridoren" Wättingestråket till stor del kommer att bestå av "kulisser" (t.ex. endast 20 m buffertzon/brynzon i skogsområde 1) och parkområden. Efter tidigare utfästelser om motsatsen är detta förtroendeskadande.

Svar: Dagvattenhanteringen anser kommunen är hanterad. De står beskrivna under kapitlet Dagvatten på sid 31-35. Beträffande skyfall, se kommunens svar på länsstyrelsens yttrande i frågan.

I samband med arbetet med planprogrammet för Wättingeområdet togs Gröna strategier fram för att på ett strategiskt sätt beskriva hur grönstrukturen bör hanteras i stadsutvecklingen för att ekologiska och sociala värden

och andra ekosystemtjänster i och nära området ska kunna bevaras och utvecklas. I utredningen konstateras att Wättingebacken inte är del av något tydligt existerande ekologiskt spridnings samband men att det har potential att bli om grönstrukturen inom Norra Tyresö Centrum stärks. En exploatering av Wättingebacken skulle kunna riskera att försvaga förutsättningarna något för detta samband men man har bedömt att med rätt åtgärder som beskrivs i utredningen, och med bevarande av omkringliggande skogsområden, är det tillräckligt för att upprätthålla ett ekologiskt samband mellan Tyresta och Erstavik.

Det i Naturvärdesinventeringen (Ekologigruppen 2019-09-24) utpekade objekt 3 med högt naturvärde (klass 2) som kommer att påverkas av avverkning i och med genomförandet av denna detaljplan utgörs av grandominerad barrblandskog, bitvis med ett stort lövinslag. Avverkning av framförallt äldre granar kommer att behövas för att ge plats för det norra bostadshuset. Delmålen och principerna beskrivna i Gröna strategier för att bevara och utveckla naturvärdena och bidra till en god tillgång till tätortsnära natur av god kvalitet har följts. Bl.a. har utpekade barrskogsmiljöer med naturvärden (objekt 4 och 5 i Naturvärdesinventeringen 2019) sparats och planlagts som natur och skötselplaner för både kvartersmark och naturmarken kommer att upprättas som beskriver olika åtgärder som tex att död ved ska sparas som faunadepåer och att naturvårdsanpassad skötsel av skogsmiljöer ska genomföras vid behov för att hindra igenväxning och så att stammar av grova tallar blir solbelysta.

Se också svar på yttande nr 64.